

ב"ה • ערב שבת קודש חג הפסח • י"ד בניסן התשע"ט

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

אירצא

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת השבוע
• הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

גם כשנמצאים בחשכת הגלות בכלל, ובפרט כשידע
איניש בנפשיה מעמדו ומצבו - אין ליפול בייאוש חס
ושלום, אלא אדרבה, יש לזכור אודות הגאולה, שהיא
הנתינת כח לכללות העבודה בזמן הגלות להביא את
הגאולה העתידה.

(דבר מלכות, עמ' 4)

4 < דבר מלכות • 7 < משיח וגאולה בפרשה • 8 < ניצוצי רבי •
11 < מעשה רב • 13 < עיונים ברמב"ם • 14 < ממעיני החסידות •
16 < הלכות ומנהגי חב"ד

• הזמנים מתייחסים לא
זור המרכז. באזור ההרים
והעמקים יש שינויים
שעשויים להגיע למספר
דקות.
• לגבי זמן עלות השחר
הנהוג בחב"ד קיימות
שלוש דעות. הבאנו את
הזמנים לפי הדעה המור
קדמת ביותר והמאוחרת
ביותר, וראוי להחמיר לפי
העניין.
• זמני השקיעה כאן הם
לפי השקיעה הנראית.
אולם אדה"צ בסידורו
(סדר הכנסת שבת)
מכיר בשקיעה האמיתית,
המאוחרת ממנה "ככמו
ארבע מינוטין" (לשון
אדה"צ שם. שיעור התלוי
במיקום ובעונות השנה).

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש והלילה	חצות היום	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ד בניסן	4.53	3.59	5.16	6.15	9.22	12.40	1.13	7.12.1	7.37
ש"ק, ט"ו בניסן	4.51	3.58	5.14	6.14	9.22	12.40	1.13	7.12.8	7.38
א', ט"ז בניסן	4.50	3.56	5.13	6.13	9.21	12.40	1.13	7.13.5	7.38
ב', י"ז בניסן	4.49	3.54	5.12	6.12	9.20	12.40	1.13	7.14.2	7.39
ג', י"ח בניסן	4.47	3.53	5.11	6.11	9.20	12.39	1.12	7.14.8	7.40
ד', י"ט בניסן	4.46	3.51	5.09	6.10	9.19	12.39	1.12	7.15.5	7.41
ה', כ' בניסן	4.45	3.50	5.08	6.09	9.18	12.39	1.12	7.16.2	7.42
ו', כ"א בניסן	4.43	3.48	5.07	6.08	9.18	12.39	1.12	7.17.0	7.42

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
6:35	7:49	6:50	7:52	6:42	7:52	6:52	7:52	6:52	7:51
6:39	-	6:54	-	6:47	-	-	-	6:56	-
6:40	7:55	6:55	7:57	6:47	7:58	7:58	7:58	6:57	7:56

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ISSN 7474-0793

חג הפסח | חיבור בין עולמות

פסח שחל בשנה מעוברת, מדגיש את התיאום הנחוץ בין השמש - לוח השנה השמשי, לבין הירח - לוח השנה הירחי, שנעשה בצורה יזומה כדי שחג הפסח יחול בעונת האביב.

השמש והירח הם נבראים שונים; השמש משפיעה אור לירח, שמקבל ומשקף את קרניה לעולם.

יש יהודים שהם בבחינת 'משפיעים' ויש שהם בבחינת 'מקבלים'. לכאורה, מדובר בעולמות שונים. אך אם ההשגחה העליונה מזמנת אותם יחד, סימן שעליהם לפעול בצורה משותפת כדי לממש את הכוונה האלוקית.

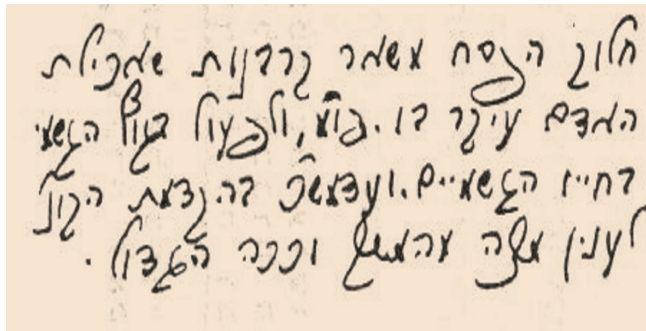
הקשר בין יהודי 'משפיע' ליהודי 'מקבל' יוצר מציאות אחת; דבר שלם, ומקבל משמעות עמוקה יותר של שייכות הדדית בין השניים. רעיון זה מתבטא גם בקרבן פסח שמוקרב **כולו**, ונאכל עלידי קבוצת אנשים שמתאחדת **יחד**. מפני שאחדות היא תנאי והכנה לגאולה, בימים ההם ובגאולה האמיתית והשלמה.

(ממכתב כללי, י"א ניסן ה'תשמ"ט)

הכתב והמכתב פעולת הקרבן בגשמיות

חלוק הפסח משאר קרבנות שאכילת האדם עיקר בו. פו"מ [פועל ממש], ולפעול בגוף הגשמי בחייו הגשמיים. ועדמ"ש [ועל-דרך-מה-שכתוב] בהקדמת הקונו"ס לענין מצה מהמשך וככה הגדול..

(*)בהקדמת הקונטרס - ראה ספר המאמרים תשי"א (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ) עמ' 218.



מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד בניסן ה'תשע"ט - כ"א בניסן ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד בניסן	הל' כלים פרק ו'ח.	הל' שגגות פרק יד.	מ"ע קח.
ש"ק	ט"ו בניסן	פרק ט"א.	פרק טו.	מ"ע קא.
א'	ט"ז בניסן	פרק י"ב.	הל' מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צט.
ב'	י"ח בניסן	פרק ט"ז.	פרק ב.	מ"ע ק.
ג'	י"ח בניסן	פרק י"ח.	פרק ג.	מ"ע קו.
ד'	י"ט בניסן	פרק כ"א.	פרק ד.	מ"ע קד.
ה'	כ' בניסן	פרק כ"ב.	פרק ה.	מ"ע צו.
ו'	כ"א בניסן	פרק כ"ב. הל' מקואות.. בפרקים אלו. פרק א.	הל' תמורה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קט.



דבר מלכות

הגלות מרה, אבל הגאולה תבוא

מדוע אכילת מצה בזמן הזה היא מדאורייתא, ומרור מדרבנן, בשעה שהיה צריך להיות ההיפך - חיוב אכילת מרור נחוץ יותר, שכן אנו שרויים בגלות! • לשם מה להזכיר את גאולת מצרים, בשעה שאנו שרויים בגלות מרה משל עצמנו? • גאולת מצרים נותנת כוח לצאת גם מהגלות הנוכחית ולבוא לגאולה האמיתית והשלימה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א

ויתירה מזה: מרור בזמן הגלות הוא מדרבנן, ודווקא מצה (גאולה) היא (גם בזמן הגלות) מן התורה - בה בשעה שזמן הגלות שייך למרור דווקא, ולא למצה שעניינה גאולה!?

ב

ויובן בהקדם הביאור בכללות העניין דיציאת מצרים - שעם היותו לפי שעה בלבד, הרי הוא גם התחלה ונתינת כח על כל העניינים שלאחרי זה עד להגאולה העתידה עליה נאמר³ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כפי שמבאר כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר⁴ שיציאת מצרים היא התחלה לכל הגאולות עד לגאולה האמיתית והשלימה.

ובפרטיות יותר:

הגילוי דיציאת מצרים - עם היותו גילוי נעלה ביותר, "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם" - לא הי' אלא לפי שעה בלבד, ולאחרי זה הוצרכה להתחיל העבודה ד"וספרתם לכם שבע שבתות"⁵, שעל ידה דווקא נעשית הטהרה

בחג הפסח ישנם שלושה עניינים¹ - "פסח מצה ומרור": "פסח .. על שום שפסח המקום על בתי אבותינו כו', מצה... על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ כו', מרור... על שום שמרור המצריים את חיי אבותינו כו'".

והעניין העיקרי משלושת עניינים אלה שנשאר בזמן הזה הוא "מצה", כי: פסח - שייך רק בזמן שבית המקדש היה קיים, שאז היו מקריבים קרבן פסח, מה שאין כן בזמן הזה שאין מקריבים קרבן פסח. מרור - חיובו בזמן הזה אינו אלא מדרבנן. ומצה - גם בזמן הזה חיובה מן התורה².

וצריך להבין:

כיון שמרור ("על שום שמרור המצריים את חיי אבותינו כו'") מורה על הגלות, ומצה ("על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם") מורה על גאולה - איך יתכן שבזמן שבית המקדש היה קיים המרור (שמורה על הגלות) הוא מן התורה, ודווקא בזמן הגלות הוא מדרבנן?

(1) ראה גם שיחת שבת פרשת ויקהל פקודי, החודש, מבה"ח ניסן, תשי"ב (תורת מנחם חלק ה עמ' 78).
(2) פסחים קכ, א. שלחן ערוך אדמו"ר הזקן אורח חיים סימן תעה סעיף טו.

(3) מיכה ז, טו.
(4) ד"ה כימי צאתך דאחרון של פסח תש"ח פרק יב (סה"מ תש"ח עמ' 164).
(5) אמור כג, טו.

דישראל להיות ראויים למתן תורה, על דרך ובדוגמת אשה דמסאבותא שמתטהרת לבעלה על ידי זה ש"וספרה לה גו"⁶ כדאיתא בזהר⁷.

ולאידך, אף שהגילוי דיציאת מצרים לא היה אלא לפי שעה, הרי הוא גם ההתחלה דמתן תורה, כיון שהאפשרות למתן תורה (כולל גם ההכנה על ידי העבודה דספירת העומר) נעשתה על ידי הגילוי דיציאת מצרים דווקא⁸.

ויתירה מזה: הגילוי דיציאת מצרים הוא (לא רק התחלת מתן תורה דגליא דתורה, אלא) גם התחלת מתן - תורה דפנימיות התורה שתתגלה לעתיד לבוא, כי, אף שהגאולה דיציאת מצרים לא הייתה גאולה אמיתית ושלמה, שהרי לאחריו היו עוד גלויות (ועל דרך לשון חכמינו זיכרונם לברכה⁹ בנוגע לגאולה דפורים: "אכתי עבדי אחשוורוש אנן"), הרי היא התחלה ונתינת כח להגאולה האמיתית והשלמה שאין אחריה גלות¹⁰, שאז תהיה גם השלימות דמתן תורה על ידי הגילוי דפנימיות התורה.

ומזה מובן שהעניין ד"זכר ליציאת מצרים" הוא נתינת כח לכללות מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות שעל ידי זה¹¹ באים סוף סוף להגאולה העתידה.

א

ויש לומר, שדוגמת שני הקצוות שביציאת מצרים (לפי שעה בלבד, וגם התחלה דכל העניינים שלאחרי זה) מצינו גם בקרבן פסח: קרבן פסח אינו קרב בזמן הזה שבית המקדש אינו קיים - שבזה מודגש שהגילוי דפסח אינו אלא לפי שעה בלבד.

אבל אף על פי כן, מצינו באחרונים כמה דעות שגם בזמן הזה שאין בית המקדש קיים מותר להקריב קרבן פסח (כמבואר בארוכה פרטי

השקלא וטריא בזה¹²) - שבזה מודגש שהגילוי דפסח הוא התחלה לכל העניינים שלאחרי זה, הן העבודה שבזמן הגלות (שגם אז שייך העניין דקרבן פסח), והן (ובעיקר) תכליתה ומטרתה בהגאולה העתידה.

ויש לומר, שזהו גם הטעם הפנימי לאמירת חצי הלל [על פי מנהגם של ישראל ("מנהג ישראל תורה היא"¹³)], שלכן, יש שקלא וטריא בנוגע לאמירת הברכה [לאחרי ימים ראשונים דפסח¹⁴ - שגם לאחר הגילוי דיציאת מצרים לפי שעה, שנמצאים עדיין בגלות, בבחינת "אכתי עבדי פרעה אנן" (שאז אין מקום לכאורה לאמירת הלל, כמו בפורים ש"אכתי עבדי אחשוורוש אנן"), אומרים ("חצי) הלל" כדי להמשיך ולפעול את הגאולה גם בזמן הגלות.

ת

על פי זה יש לבאר גם שני הקצוות שבמרור ומצה, שבזמן הזה יש חיוב מן התורה על מצה ולא על מרור, אף על פי שמרור מורה על הגלות ומצה על הגאולה - כי, היא הנותנת:

הטעם שבזמן הגלות אין חיוב מן התורה על אכילת מרור, הוא, לפי שהגלות עצמו הוא עניין של מרור, שלכן אין צורך להדגיש יותר את ענין הגלות על ידי אכילת מרור (דבר שיכול להביא לרגש של ייאוש כו'), מה שאין כן בזמן שבית המקדש קיים יש צורך וחיוב באכילת מרור כדי לעורר ולהדגיש את זכרון הגאולה ממעמד ומצב של הגלות. ולהוסיף, שכיון שהגאולה ממצרים היא לפי שעה, גאולה שיש אחרי גלות, הרי זה מתבטא גם באכילת מרור (שמורה על הגלות) בזמן שבית המקדש היה קיים.

והעניין העיקרי שבו היא עיקר ההדגשה בזמן הגלות, הוא, זכרון הגאולה ממצרים שנותנת כח לכללות העבודה בזמן הגלות כדי לבוא להגאולה העתידה - כמודגש בהחיוב מן התורה על אכילת מצה הקשורה עם הגאולה.

(6) מצורע טו, כח.

(7) חלק ג צז, סע"א ואילך.

(8) ראה גם שיחת ליל ב' דחג הפסח תש"ב סוף סעיף ז (תורת מנחם שם עמ' 125).

(9) מגילה יד, א.

(10) מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוספות ד"ה ה"ג - פסחים קטז, ב.

(11) ראה תניא ריש פרק לז.

(12) ראה בהנסמן בליקוטי שיחות חלק לג עמ' 60 הערה 38.

(13) ראה תוספות ד"ה נפסל - מנחות כ, ב. שולחן ערוך אדמו"ר הזקן אורח חיים סוף סימן קפ. סימן תלב סעיף יא. סימן תצד סעיף טז.

(14) סידור אדמו"ר הזקן לפני הלל. וראה שער הכולל פרק לז סעיף ד. אנציקלופדיה לתלמודית ערך הלל ס"ה. ס"י. וש"נ.

ויתירה מזה - "מזה זו שאנו אוכלים .. על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם": ידוע¹⁵ שישנם ב' סוגי מזה: (א) מזה שקודם חצות - המזה שאכלו בני ישראל בהיותם בגלות מצרים, (ב) מזה שלאחרי חצות - המזה שאכלו בני ישראל בצאתם ממצרים. והחידוש הוא - שהמזה שאנו אוכלים קודם חצות היא כנגד המזה שאחר חצות, המזה שאכלו בני ישראל בצאתם ממצרים.

והעניין בזה - שהמזה שאנו אוכלים בזמן הגלות היא בדוגמת המזה שאכלו בני ישראל קודם חצות בהיותם בגלות מצרים, ואף על פי כן, הרי היא כנגד המזה שלאחרי חצות בצאתם ממצרים, כיון שגם אכילת המזה בזמן הגלות קשורה ושייכת לגאולה העתידה.

ה

(15) ראה שיחת ליל ב' דחג הפסח תשי"ב סעיף ב' (תורת מנחם שם עמ' 119) וש"נ.

וההוראה מזה בעבודת האדם: גם כשנמצאים בחשכת הגלות בכלל, ובפרט כשידע איננו בנפשיה מעמדו ומצבו - אין ליפול בייאוש חס ושלום, אלא אדרבה, יש לזכור אודות הגאולה, שהיא הנתינת כח לכללות העבודה בזמן הגלות להביא את הגאולה העתידה.

ובפרט לאחר ובסמיכות לזמן יציאת מצרים, בימי ספירת העומר שבהם מחכים ומצפים לזמן מתן תורה¹⁶, שבזמן זה מודגש שיציאת מצרים היא (לא רק לפי שעה בלבד, אלא) גם ההתחלה דמתן תורה - על אחת כמה וכמה שצריך להדגיש את זכרון הגאולה ממצרים שהיא גם התחלת הגאולה העתידה, שמתבטאת בכך שמחכים ומצפים להשלימות דמתן תורה בהתגלות פנימיות התורה בגאולה העתידה.

(משיחת אחרון של פסח תשי"ב. תורת מנחם חלק ה עמ' 140 ואילך. הנחת השומעים, בלתי מוגה)

(16) ר"ן סוף מסכת פסחים. וראה בהנסמן בליקוטי שיחות חלק כב עמ' 114 הערה 2.

סיכום

לזכור את המעלה שבגאולה מן הגלות. וכן, בכדי לזכור שעדיין לא הגיעה הגאולה הנצחית, וממילא יש עדיין מקום לגלות - מרור.

אך בעת הגלות, יש לעורר ולהזכיר אודות הגאולה ממצרים, שבה ניתן הכוח לצלוח את כל הגלויות ולהגיע לגאולה הנצחית. לפיכך, בזמן הגלות ישנו חיוב מדאורייתא לאכול מזה, שהיא זכר לגאולת מצרים.

ביטויים נוספים לאותם ב' קצוות - גאולת מצרים מחד, וגולתו הנוכחית מאידך - מצינו גם לגבי קרבן פסח, שאף שאינו נוהג בזמן הזה - בכל זאת יש דעות שמתירות זאת. וזה גם הטעם לאמירת חצי הלל.

מכך יש ללמוד הוראה:

גם כאשר אדם מצוי בגלות פנימית בעבודת ה', אל לו ליפול בייאוש; עליו להזכיר לעצמו אודות הגאולה, אשר ממנה הוא מקבל נתינת כוח לסלק את חשכת הגלות, ולהגיע לגאולה שלמה.

בזמן הגלות, חיוב אכילת מזה הינו מדאורייתא ואילו החיוב באכילת מרור אינו אלא מדרבנן.

לכאורה יש לתמוה: המזה זכר לגאולה, והמרור הוא לזכר הגלות וקושי השעבוד. אם כן, כיצד ייתכן שעתה בזמן הגלות המרור הינו מדרבנן בלבד, ואילו המזה, שהיא זכר לגאולה, הינה מדאורייתא?!

ויובן בהקדים: גאולת מצרים הייתה גאולה זמנית, ולאחריה באה גלות נוספת. מאידך, גאולה זו הינה השורש וההתחלה של הגאולה העתידה, שהיא גאולה נצחית שאין אחריה גלות. וכמבואר בפירוש הפסוק "ימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שהיציאה ממצרים היא ההתחלה של נפלאות הגאולה העתידה.

על פי זה יש לבאר מה שמזה בזמן הגלות הינה מדאורייתא ואילו מרור הינו מדרבנן בלבד:

בזמן הגלות אין צורך כל כך במרור (זכר לגלות), כיון שעניין הגלות מורגש כבר בלאו הכי... דווקא בעת שבית המקדש היה קיים היה צורך במרור, בכדי



מוכנים לצאת מהגלות!

להזדרז בעבודה

...עניין "מתניכם חגורים וגו'" בנוגע לכל בני־ישראל - שכל אחד ואחד מישראל עומד מוכן ומזומן ל"שליחות" היציאה מן הגלות אל הגאולה, ובאופן גלוי לעין־כל, עד שאפילו שבעים אומות העולם - שגם ביחס אליהם יקויים היעוד "והיתה לה' המלוכה" - רואים שכל אחד ואחד מישראל הוא "שליח" של עצמות ומהות, "מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו", שנמצא יחד עם כל אחד ואחד בצרת הגלות, "עמו אנכי בצרה", ותיכף ומיד "וגאלם", מכיוון שכבר "דאלאי [=קץ ל] גלות"...

ולכן יש להדגיש עוד הפעם את הזריזות המיוחדת בנוגע לסיום העבודה של רגעי הגלות האחרונים, ולדעת שכל זה אינו אלא הכנה לעבודה אחרת לגמרי [.]. שאז תהיה העלייה האמיתית, שלא בערך לכל ענייני עליות וירידות כו', כן תהיה לנו - במהרה בימינו ממש, במהרה בימינו ממש.

(התוועדות ה'תשס"ח כרך ג, עמ' 77-76)

לא קימעה-קימעה

בנוגע לעצם הגאולה עצמה הרי פשיטא, זהו דבר פשוט כפי שאומרת הגמרא בסיום מסכת סוטה "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים". . זהו דבר ברור שהאב מברך בהתאם ל"מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטי ישראל". . מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות - הוא מקיים בעצמו.

והוא הבטיח בתורתו ש"קץ שם לחושך"... וכפי שפסקה הגמרא ש"כלו כל הקיצין"... וכפי ש"ק מו"ח אדמו"ר אומר, ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"... ושנים רבות לפני כן לא נותר אלא מה שצריך היה "לצחצח את הכפתורים"... הרי דבר פשוט שה"אב מברך"... ופודה את בנו בכורו מהגלות.

אצל יהודים עניין של גאולה... היא עצמה גם־כן מצווה... הרי זהו כפי שהרמב"ם כלל בהקדמתו לפרק חלק בפירוש המשניות... שביאת המשיח היא גם עיקר...

והגאולה היא כפסק־דין הרמב"ם ש"מיד הן נגאלין", לא קימעה-קימעה, לא שיבקשו את רשותו של אחשוורוש, ולא ישאלו אצל מי שיהיה... אז יהיה "יום השם הגדול והנורא"... והוא יבוא ויגאלנו...

[וכפי המובא בדרושי אדמו"ר האמצעי שחבלי משיח... כבר היו... במידה... וכביכול למעלה מן המידה...]
זה יֵרֵד עד הנאת גוף, וגוף בריא ושלם, והיציאה מגלות באופן של נגאלין מיד, עלידי דוד מלכא משיחא, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש למטה מעשרה טפחים.

(קטעים מתורגמים משיחת י"א ניסן תשכ"ב, הנחה בלתי מוגה. השיחה נקטעה בבכיות עצומות)

על־ידי פעולה בזמן הזה - "השתא הכא"...

...כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו תבע וזעק שיש לדבר ולפעול בחיזוק האמונה בביאת המשיח (שזהו חיוב הנכלל ב"אני מאמין"). ולכאורה קשה: לשם מה יש לפעול בעניין זה, הרי ממה־נפשך כבר אמרו חז"ל: "זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה", וממילא בעיתה יהיה אף אם לא זכו!?!...

אך העניין הוא, שמהו מוכרחים לעשות - בדומה למה שכתב אדמו"ר הזקן כי דבר־מה צריכים לעשות כדי שהדבר יוכל לחזור בפנימיות!...

זהו גם העניין שעל־ידי עבודה בעניין ד"השתא הכא", מגיעים אחר־כך למצב של "לשנה הבאה בארעא דישראל".

(משיחת ליל ב' דחג הפסח תשכ"ז, שיחות־קודש תשכ"ז כרך ב, עמוד 41)



ניצוצי רבי

מאת הרב מרדכי מנשה לאופר

רבי וחסידיים

"הנני שבע רצון לדעת מהנעשה עם אנ"ש הטוב והמוטב הודיע הרבי קרוב לשלהי שנת תש"י. ר' משה גורארי' התפעל מ"העבודה הציבורית כאן... המסירות הגדולה לכ"ק... לא רק כשאומרים מפורש.. מספיק רק רמז בלבד". החסיד ששליחותו לא ניכרה... למרות כוונתם - ה"ז היפך הוראת הרביינים!

("יום ג' כח אדר תשי"ב... חבריי בועד אגודת חב"ד") בפירסום ראשון:

"...איני רוצה להאריך אבל תבינו שאני שהנני קרוב במקום לכ"ק וזוכה להכנס אליו ואם אינו שומע דברים תמיד מפורשים אבל מרגיש אי שביעת רצונו ממה שכל זה גרם, לבד שעצם הפלוגתות בין חסידים קשישים או צעירים לא היתה צריכה להיות כלל וכלל.

"וממה שהנני רואה העבודה הציבורית כאן והעיקר המסירות הגדולה לכ"ק והביטול שיש לכל אחד לא רק כשאומרים מפורש אלא רק מה שמבינים שכן הוא רצונו ומספיק רק רמז לבד. ואני בוש ממש ויש לי הרגש היראה מכל הבחינות כו' הן עלי והן עליכם חבריי.

"כמדומה שכבר הארכתי די ומספיק. ואל תאמרו שהיושב מרחוק במקום, קל לו לבוא בדברי מוסר. אבל מוכרח הנני לטובתינו טובת כל אחד לזרז אתכם שמה שהי' עד כה לא יהי' ולא יבוא. וכולנו יחד בדרכי שלום ואמת ואהבת אחים נעשה למען להיות באמת שלוחי כ"ק בעניני[ם] הציבוריים ובע"ה נזכה שכונתו תתמלא על ידינו.

"...תכתבו נא איך סידרתם את ענין הסכומים שכל הישיבות מחוייבים עפ"י מכתב כ"ק לתת לקופת אגודת חב"ד בשביל הוצאות כל הדרוש בענין אגודת חב"ד. כ"ק לא רצה לכתוב את הסכומים שצריכים כל ישיבה לפרוש

נפוצה ההתבטאות מפי קדשו של הרבי: "שהלוואי היו מתרגלים אנ"ש להודיע כשישנם בשורות טובות" ('אגרות קודש' כרך יב עמ' נב); "ובודאי כשהיה לו בשורה טובה בזה לא ימנע הטוב מלהודיעני" (שם כרך יד עמ' תכב), ועוד.

אבל כבר ב'ימי הבראשית', בכ"ח מנחם-אב תש"י, כותב הרבי ('אגרות קודש' כרך ג' עמ' תב):

בכל עת הנני שבע רצון לדעת מהנעשה עם אנ"ש יחיו, כי אם הידיעות טובות הנה אזי גורם זה קורת רוח ושמחה וגם אם חסיושלום להיפך, על כל פנים זה גופא - העמידה בקישור מכתבים - מחזק, ומקטין את רגש הבדידות וגמיכת הרוח. וידוע המבואר בכמה ספרים, שאף אם אי אפשר לעזור בגשמיות, הרי עכ"פ מחשבה טובה ואיחולים טובים של אחד מיישראל לחברו ענין הוא... כשממשיכים בעולם הדיבור בגלוי מעלת רעהו והחסרון בהמצטרך לו, שזהו פועל... בהקלת מצבו..., והדברים נכתבו בתקופה שלפני קבלת הנשיאות באופן רשמי.

להיות באמת שלוחי כ"ק אדמו"ר

מהראוי לצטט כאן קטעים ממכתבו של החסיד ר' משה גוראריה, שנכתבו בשהותו בחצרות קדשנו בשלהי חודש אדר תשי"ב

ניכר שהוא נמצא שם" ולכן שאלוהו כנ"ל, כיון שלא היה ניכר עליו מנין הוא..."

כוונתם רצויה, אך החכמה נעדרת

דברים חריפים השמיע הרבי בהתוועדות ש"פ וירא תש"מ ('שיחות' קודש' תש"מ כרך א' עמ' 357-359):

כלפי חסידים שמצד העדר החכמה רחמנא' ליצלן סבורים הם שיכולים הם לפעול רק עם כאלה יהודים שמקיימים כל תרי"ג מצוות בשלימות, ונוהגים בהתאם לכל ההידורים ומנהגים של תורה וחסידות.

אם הלה אינו אוהו עדיין באותה דרגא - נועץ הוא בו את ציפורניו ומבטלו, באומרו שאין אלא נוסח תפילה אחד, נוסח האריז"ל, ואין אלא הנהגה אחת בהתאם לנאמר ב"ספר המנהגים", ולפני זה - בסידורו של אדמו"ר הזקן, ואין אלא ישיבה אחת ישיבת תומכי תמימים, וכיוצא בזה.

הרבי המשיך:

יש לדעת שזהו היפך הוראת וכוונת רבותינו נשיאינו!

הנוהגים כך - כוונתם (אולי) רצויה, אך הם אינם יודעים שזהו היפך הכוונה של רבותינו נשיאינו "הם עושים זאת בשוגג ושללא במתכוין" לימד הרבי עליהם זכות - יעיינו, אפוא ב"קונטרס החלצו" וילמדו בו אדעתו דנפש, ללא כל פשט'לעך, ויראו עד כמה נוגע ענין קירוב ואחדות בין יהודים.

כשמדובר בעצמו, אין הוא מדייק כל כך שהנהגתו תהיה כדבעי עם כל ההידורים וכו' כפי דרישת החסידות, וכלפי עצמו אין הוא נועץ ציפורניים - הכיצד יוכל הוא לעשות כן לבנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה!?

מובן, אפוא, שאין לבטל יהודי שני וכו' - וכהוראת אדמו"ר הזקן באגרת הקודש לאחר ביאתו מפטרבורג ש"לא להרחיב עליהם פה או לשרוק עליהם חסיושלום"

ואין השעה כשרה לקנאות וכו', עתה הזמן לבירור הניצוצות, קירובם של יהודים "ע"פ דרכו" ובאופן של "ימין מקרבת" עד שיתעלה בדרגתו.

רבותינו נשיאינו ביארו את מעלת חסידות חב"ד לגבי חסידות חג"ת, אך לא שללו זאת, שכן "נהרא נהרא ופשטי".

[להפריש] לטובת אגו"ח [=אגודת חב"ד] אבל זה מובן להם שצריכים לשאת בעול ההוצאות.

"אני הייתי מציע סברת עצמי שיפרישו שלשה אחוז מההוצאה שלהם. כ"ק אמר לי בענין זה בין הדברים [...] לא ירצו ההנהלות של הישיבות שידעו את מצב ההכנסות שלהם על-כן הציע או אחוזים או סכומים מסויימים. אני חושב שלא תהיה זה למניעה... ועל-כן יותר טוב שיהי' על אחוזים וכמ"ש כ"ק הלשון "יותר טובים אחוזים". ויהיה דבר מסוים וקצוב ולא בכל פעם יהיה די' ודברים כי המצבים משתנים.

"בודאי תשלחו לי הפרטיכל [מה]אסיפות שהיו ויהיו במשך הזמן שהנני עוד כאן ואהי' שלוחכם לדבר גם בעליפה עם כ"ק אדמו"ר שליט"א והשם יתברך יתן שכולנו יחד נפעל להכוונה האלקית בדרכים האמיתיים שכ"ק מנהיג הדור יורה לנו, ונזכה להטוב הגלוי והצפון.

"ידידכם באמת וחבריכם לכל טוב משה גורארי".

עבודה שאיננה ניכרת...

בחודש מרחשון תשל"ב כתב הרב יעקב הלוי הורוויץ (כיום משפיע אנ"ש בראשון-לציון; באותם הימים מתממי 770):

"אחד מאנ"ש שמתגורר באחת מערי השדה, וכבר רצה בעבר לעזוב את מקום מגוריו, ולעבור לניו-יורק וכ"ק אד"ש לא הניח לו, כיון שצריך לפעול בהעיר ההיא, וזה כבר למעלה מכ' שנה שדר שם.

ולאחרונה בא לכ"ק אד"ש על יום-טוב וביקש 'כוס של ברכה' בהתוועדות דמוצאי יו"ט, וכ"ק אד"ש שאלוהו מנין מר?

"והי' זה לפלא בעיניו השאלה של אדמו"ר, כיון שכ"ק אד"ש מכירו כבר שנים רבות ובעצמו שלחו לשם וכו' וכשנכנס ל"יחידות' שאל את אדמו"ר שליט"א לפשר שאלתו הנ"ל שיפתור לו למה זה ועל מה זה שאלוהו כך, ואמר כ"ק אדמו"ר:

"תיתכן אפשרות שאברך ימצא בעיר עשר שנים, עשרים שנה, שלושים שנה, וכלל לא יהיה

איש ציבור חשוב ששימש תקופה כראש עיריית ירושלים, יו"ר מחלקת העליה איש תורה ומעש - שהיה "חסיד" של הרב. המכתב מכ"ד באלול תשכ"ז, שנכתב "לכבוד מזכירות חוגי הצעירים תל אביב" (איגרות שלמה זלמן שרגאי עמ' 293), נשלח במענה לשאלתם ביחס לשאלת השטחים המשוחררים במלחמת 'ששת הימים':

"בביקורי האחרון בארה"ב הייתי אצל האדמו"ר מלובביטש שליט"א. הוא הביע את דעתו באופן הברור ביותר נגד הדעות השונות המנסרות באוויר העולם כאילו יש מקום לדון על הצעה להחזיר לערבים את שכם, ג'נין וטול-כרם. לדעתנו ייצור הדבר משולש חדש של ערבים מזויינים, ואילו ערבים בשכם, ג'נין וטול-כרם שבתוך גבולות מדינת ישראל יהיו ערבים בלתי מזויינים".

כן בד בבד עם אמירתם שללא חסידות יכול להיות חסיושלום מצב של היפך "סם חיים" - אך אין שוללים ענין של תורה ומצוות. אלא שבקדושה גופא ישנן כמה וכמה דרגות כ"שפת אמת", "אמת" ו"אמת לאמיתו" כאשר מדת האמת הינה "ברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה"

לגבי נוסח האריז"ל - הרי ידוע שנבחר מתוך ששים נוסחאות ואדמו"ר הזקן בירר נוסח הכי מובחר ומדויק - שמכך מובן שכל הששים הינם בסוג וערך מהנוסח המובחר. נוסף לכך: ישנם כאלה שיש להם שייכות לשערים הפרטיים הקשורים בנוסחאות אחרות, בעוד כאלה ששייכים לשער הכללי הקשור בנוסח האריז"ל.

לא להחזיר שטחים

ונחתום במכתב של מר שלמה זלמן שרגאי -



כל מה שצריך ל'מבצעים'

Mivtzoim.co.il

150 פריטים זמינים כעת באתר



מענה טלפוני: ☎ 058-4400-770 ימים א-ה בין השעות 9:30 ל-18:00





להוציא את המוחין ולגאול את המידות

ביאורים נפלאים בהגדה של פסח, שרשם הרבי מפי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע בפסח תרצ"ב, בהיותם בריגא, לטביה •

להלן מה שביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בענייני הגדה:
כל דצריך ייתי ויפסח:

הקושיא הידועה דהפסח אינו נאכל אלא למנוי¹, ואיך אפשר לומר "כל דצריך ייתי ויפסח" אם אינו ממנוי. אלא, דכל זה בזמן בית המקדש כשהיו מקריבים הפסח, אבל עתה שאין מקריבים פסח, אלא האפיקומן הוא במקום הפסח וכו'².

"אלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו וכו' אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים": אבותינו - קאי על המוחין³. ואלו לא הוציא את (אבותינו) המוחין, הרי אף שהי' גדולת המדות, וכמו שנאמר "ומביא גואל לבני בניהם" (שקאי על המדות⁴), בכל זאת השעבוד של המדות הי' נשאר ("רנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו"), אף שהיתה גאולתם.

"מעשה ברבי אליעזר וכו'". עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם הגיע זמן קריאת שמע של שחרית": יקשה מפני מה נאמר עד שבאו תלמידיהם דוקא ואמרו להם כו', ולא עד שהגיע זמן קריאת שמע. אלא שענין זה צריך להיות ניכר בתלמידים, כדלקמן.

וביאר בזה כ"ק אדמו"ר נ"ע, שמציאותם של התנאים הרי זה שמות של הקב"ה⁵, וכמבואר בשמותיהם של התנאים שנזכרו כאן: רבי אליעזר - שם א"ל, רבי יהושע - שם י"ה, ועל-דרך-זה רבי אליעזר בן עזרי' - ב' השמות א"ל וי"ה. לבד רבי עקיבא ורבי טרפון, שאף שלא נתפרש זה בשמותיהם, הרי, רבי עקיבא זהו כל עניינו - מסירת נפש⁷, ורבי טרפון עניינו המשכה בעולם, כפי שמצינו⁸ שהוא הי' עשיר, ונתעסק עם אריסין וכו'.

ומעלה זו של התנאים צריכה להיות ניכרת בתלמידים. וזהו הפירוש "עד שבאו תלמידיהם וכו'" - שצריך שהתלמידים יבואו לק"ש וכו' (של שחרית), שעניינה יחודא עילאה⁹, שזוהי דרגתם של

(1) זבחים נו, ב (במשנה). רמב"ם הל' ק"פ רפ"ב.

(2) ראה בכ"ז במבוא להגדה שלמה ע' 110. וראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תש"ד ס"ג (סה"ש תש"ד ע' 86).

(3) ראה גם לקמן ע' שעד. שיחת ליל ב' דחה"פ תרח"ץ ס"ח (סה"ש תרח"ץ ע' 265). תרצ"ט ס"א (סנ"ש תרצ"ט ע' 323).

(4) ראה סידור (עם דא"ח) שער התפילין יז, ב. ובכ"מ.

(5) בסה"ש תרצ"ט שם: "אנו ובנינו ובני בנינו, היינו ד"א ונה"י ומלכות".

(6) לכאורה הכוונה שמציאותם של התנאים היא תורה, שהיא שמותיו של הקב"ה. - וראה גם תו"א שמות מט, ב ואילך.

(7) כפי שאמר לתלמידיו "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה - בכל נפשך, אפילו נוטל את נשמתך - אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימו (ברכות סא, ב).

(8) ראה נדרים סב, א. ויק"ר פל"ד, טז. כלה פ"א. כלה רבתי פ"ב.

(9) ראה גם לקמן ע' שעד. שיחת ליל ב' דחה"פ תרצ"ז ס"ז (סה"ש תרצ"ז ע' 225). ליל א' דחה"פ תרח"ץ ס"ט (סה"ש תרח"ץ ע' 262). ליל ב' דחה"פ תש"ג ס"ז (סה"ש תש"ג ע' 71). תש"ד ס"ח (סה"ש תש"ד ע' 88).

התנאים, שמות של הקב"ה, כנ"ל.

ימי חייך הימים וכו':

בבריאת העולם - היום הולך אחר הלילה, אבל בביהמ"ק, אכילת קדשים - הלילה הולך אחר היום¹⁰. וזהו "ימי חייך הימים" - לעבֶּעֶדִיגֶע טֶעג, "כל ימי חייך להביא הלילות" - שיביאו החיות גם בלילות וכו'¹¹, שהלילות יהיו הולכים אחר הימים (ע"ד ביאור המשך הפיסקא "וחכמים אומרים וכו' לימות המשיח"¹² - הנני זוכר רק זה שאמר שדבריהם של חכמים הם ביאור על דרשת בן זומא הנ"ל. הכותב).

"וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק":

כדי שיהי' ריבוי ("וארבה גו") - צ"ל ע"י יצחק, שענינו גבורות, וכמו גבורות גשמים וכו'¹³ (קצת בספק. הכותב).

"ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו":

פיסקא זו נאמרה בקצרה, ופירושה: "ואתן לעשו את הר שעיר כדי לרשת אותו", כלומר, הפירוש ד"לרשת אותו" הוא (לא שעשו יורש את הר שעיר, אלא) שבני ישראל יורשים את עשו, וזהו "ואתן לעשו את הר שעיר" כדי "לרשת אותו", שעל־ידי־זה ירשו בני ישראל את עשו¹⁴.

(רשימת היום'ן, עמ' רכד)

10) חולין פג, סע"א. וש"נ.

11) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תש"ג סל"ט (סה"ש תש"ג ע' 72).

12) ראה גם סה"ש תש"ג שם. שיחת ליל ב' דחה"פ תשח"י (לקו"ש ח"ג בסופו. תו"מ חכ"ב ע' 225).

13) ראה סידור (עם דא"ח) סוף שער התקיעות (רמז, א"ב): "כל השפעות בריבוי גדול הוא ע"י הגבו', כמו הגשמים שיורדים בגבורה . . וזהו וארבה את זרעו, ארבה בגי' יצחק שהוא בבחי' הגבורות כו".

14) ראה גם לקמן ע' שעה. שיחות ליל ב' דחה"פ תש"ג סמ"ב (סה"ש תש"ג ע' 74). ליל א' דחה"פ תש"ה ס"ז (סה"ש תש"ה ע' 83). ליל ב' דחה"פ תש"ז ס"ט (סה"ש תש"ז ע' 106). תש"ח ס"ח (סה"ש תש"ח ע' 206).



ללכת מחיל אל חיל

עילוי והוספה, היינו לא להסתפק במצבו הקודם, למרות היותו מצב טוב על פי תורה, אלא להוסיף עוד יותר - "קנאת סופרים תרבה חכמה", ועל דרך זה בשאר עניינים כיוצא בזה.

ובלשון חז"ל בסיום מסכת ברכות: "תלמידי חכמים" - דקאי על כל אחד ואחד מישראל, כמו שכתוב² "וכל בניך לימודי ה'", היינו, תלמידיו של הקדוש ברוך הוא³, החכם האמיתי - אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר⁴ ילכו מחיל אל חיל", כלומר, אף שנמצא כבר במצב ודרגה של "חיל", אין לו להסתפק בכך, אלא עליו להוסיף וללכת "מחיל אל חיל", בעילוי אחר עילוי. ועניין זה הביאו אדמו"ר הזקן בתור פסק דין להלכה בחלק "אורח חיים" שבשלחן ערוך⁵, היינו, שאורח חייו של יהודי צריך להיות באופן של הליכה מחיל אל חיל.

וזהו הביאור בדברי הרמב"ם: התחלת העבודה היא באופן ד"דיך מה שאסרה לך תורה" - סדר עבודה כזו נקראת בשם "חיל", להיותו על פי התורה.

אמנם, אין לו להסתפק בכך, כי אם ללכת "מחיל אל חיל" - לבוא לאופן העבודה דהבדלה ופרישות, שאז נשללת האפשרות ד"מעשים הרעים", ויתירה מזה: שלילת האפשרות ד"דעות הרעות", עבודת המוחין בשלצותה, ולא עוד אלא שנעשה דומה לשכינה.

וכן הוא הסדר בלימוד ההלכות בספר הרמב"ם, שבתחילה לומדים את ההלכה ש"מותר לאכול חולין טמאים", ומכיוון שזוהי הלכה בתורה הרי זה כבר "חיל"; ולאחרי זה הולכים "מחיל אל חיל" ולומדים את ההלכה המבארת את מעלת הפרישות.

(משיחת י"ט כסלו תשמ"ה. תורת מנחם התוועדויות תשמ"ה ח"ב עמ' 871 ואילך. הנחת השומעים, בלתי מוגה)

בסיום הלכות טומאת אוכלין¹ - כותב הרמב"ם: "כל הכתוב בתורה ובדברי קבלה מהלכות הטומאות והטהרות אינו אלא לעניין מקדש כו', אבל החולין אין בהם איסור כלל, אלא מותר לאכול חולין טמאין ולשתות משקין טמאין... ויש לו לטמא את החולין המתוקנים לכתחלה... כל ישראל מוזהרין להיות טהורין בכל רגל... אבל בשאר ימות השנה אינו מוזהר, הטמא והטהור יחדיו, מפי השמועה למדנו שהטמא והטהור אוכלין בקערה אחת".

ובהלכה שלאחרי זה - ממשיך הרמב"ם: "אף על פי שמותר לאכול אוכלין טמאין ולשתות משקין טמאים, חסידים הראשונים היו אוכלין חולין בטהרה ונוזהרין מן הטומאות כולם כל ימיהם, והן הנקראים פרושים. ודבר זה קדושה יתירה היא ודרך חסידות שיהיה נבדל האדם ופורש משאר העם, ולא ידע בהם ולא יאכל וישתה עמיהם, שהפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים, וטהרת הגוף מביא לידי קדושת הנפש מן הדעות הרעות, וקדושת הנפש דורמת להדמות בשכינה, שנאמר "והתקדשתם והיייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם".

ולכאורה הרי זה דבר והיפוכו: בתחילה כותב הרמב"ם ש"מותר לאכול חולין טמאים", ומכיוון שהדבר מותר חל על זה כלל חז"ל ד"יך מה שאסרה לך התורה; ומיד בהלכה שלאחרי זה מבאר את מעלת הפרישות, כולל פרישות מאכילת חולין טמאים - "שהפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים רעים, וטהרת הגוף מביא לידי קדושת הנפש מדעות הרעות", שמה מובן גודל ההכרח שבדבר, כדי לשלול העניין ד"מעשים רעים" ו"דעות הרעות", ועד לתכלית העילוי "להדמות בשכינה!"

והביאור בזה: כללות עבודת האדם היא באופן של הוספה לגבי העילוי ד"עולם על מילואו נברא", ולכן, גם העבודה עצמה צריכה להיות באופן של

(2) ישעיה נד, יג.

(3) מצודות שם. וראה ספר המאמרים קונטרסים חלק א טו, ב.

(4) תהלים פד, ח.

(5) סימן קנה סעיף א.

(1) פרק טז הלכה ח ואילך.



ממעייני החסידות

הגדה של פסח

"הרי זה משובח"

"זה" - רומז לעולם הקדושה, ככתוב "הנה אלוֹקֵינוּ זה". מי שמרבה לספר ביציאת מצרים, ה"זה" שלו (דהיינו, צד הקדושה שלו) - משובח.

(ספר השיחות תרצ"ו, עמ' 225)

"והיו מספרים ביציאת מצרים"

אותם חכמי ישראל האירו אור ("מספרים" מלשון ספירות ובהירות) כדי לצאת מהמצרים והמגבלות של הטבע.

(ספר השיחות תרצ"ו, עמ' 262)

"כל אותו הלילה"

חסיד אחד הקשה: מדוע נאמר "אותו" ולא "אותה"? ותיירץ, שאצלם היה 'לילה' בבחינת זכר, בחינת משפיע. 'לילה' רומז לגלות, והם ראו בגלות את המתקנות של גילוי המשיח.

כשחזרו על הקושי והתירוץ לפני כ"ק אדמו"ר הרשב"ב, אמר על כך: הקושי אינה קושיה, שכן 'לילה' הוא לשון זכר, אבל התירוץ - שבמירות הגלות מרגישים את נועם הגאולה - יש בו טובה טעם עמוק.

(ספר השיחות תשי"ג, עמ' 71)

"עד שבאו תלמידיהם ואמרו, רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית"

עלידי הסיפור ביציאת מצרים האירו התנאים את חשכת הלילה (מספרים מלשון אבן ספיר), עד שהרגישו התלמידים באור זה, כאמרם "הגיע זמן קריאת שמע של שחרית".

ונשאלת השאלה: אם הצליחו התנאים הללו

"ויוציאנו ה' אלוֹקֵינוּ משם ביד חזקה"

"ויוציאנו ה' אלוֹקֵינוּ" - הגאולה באה מצד הקב"ה, אבל ישראל מצד עצמם לא היו ראויים לכך. שכן בהיותם במצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה, כך ש"הרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתוקפו".
"ביד חזקה" - נגד מידת הדין, שטענה שאין ישראל ראויים להגאל.

(לקוטי שיחות, כרך יז, עמ' 82)

"ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים"

המפרשים הקשו: והרי הובטחה הגאולה בסוף ארבע מאות שנה?

יש לומר: "אילו לא הוציא הקב"ה", כלומר, אילו לא היתה הגאולה מצד גילוי מלמעלה, אלא רק מצד עבודת בני ישראל, ייתכן שלאחרי היציאה היו מחליטים לחזור למצרים, באומרם "אהבתי את אדוני... לא אצא חופשי" (והרי אפילו לאחר שהקב"ה הוציאם רצו לשוב מצרימה), ועד היום הזה היינו משועבדים לפרעה.

(לקוטי שיחות, כרך יז, עמ' 82)

"וכל המרבה לספר ביציאת מצרים"

גם מי שמדבר על פרטים שוליים של יציאת מצרים, כגון איזה בגדים לבשו יוצאי מצרים - הרי הוא בכלל "המרבה לספר ביציאת מצרים".

(ספר השיחות תרצ"ו, עמ' 262)

להאיר אור לתלמידיהם, ודאי שאצלם היה אור, ומדוע הוזקקו להודעת התלמידים?

אלא האור שהמשיכו התנאים הספיק לתלמידיהם; לפי ערכם ומדרגתם אכן נהיה 'אור'. לעומת זאת, לגבי התנאים עצמם - לא היה זה מספיק אור; הם היו עדיין עסוקים ביציאה מהמַצְרִים והמגבלות.

באו התלמידים ואמרו: רבותינו, נכון אמנם כי מצד דרגתם הנעלית עדיין אוחזים אתם באמצע יציאת מצרים, אבל את החושך שלנו כבר הצלחתם להאיר, ואם כן יכולים גם אתם לקרוא "קריאת שמע של שחרית".

הווי אומר: מי שמסייע לזולתו לצאת מה'מצרים' שלו - זוכה ויוצא אף מה'מצרים' שלו עצמו.

(לקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 540)

"הרי אני כבן שבעים שנה"

כתוב בסידור האריז"ל, שרבי אלעזר בן עזריה היה גלגול של שמואל הנביא, שחי נ"ב שנה, ובצירוף שנותיו, שהיה אז בן י"ח, היה כבן שבעים שנה.

הלקח המתבקש:

רוב הנשמות בדור שלנו כבר באו לעולם בגלגול קודם. לכן כשמזדמן לאדם עניין כלשהו בעבודת ה' שנדמה לו שהוא אינו מסוגל לבצעו, יש לדעת כי ניתן לגלות ולצרף אף את הטוב מגלגול קודם, והדבר מסייע בביצוע המשימה.

אך רק הטוב של הגלגול הקודם מצטרף, לא הרע. שכן טוב הוא מציאות נצחית, ואילו רע איננו בגדר של מציאות כלל - אלא הוא העלם והסתר בלבד, ולכן על-ידי תשובה או עונש (הממרק את החטא) מתבטל הרע ואינו עוד.

(לקוטי שיחות, כרך א, עמ' 246)

על-אף גדולתו בתורה, לא התבייש רבי אלעזר בן עזריה לומר "לא זכיתי".

'זכיתי' משמע 'ביררתי' (זכיתי מלשון זיכוכ). 'לא זכיתי' - לא ביררתי. רבי אלעזר ידע היכן הוא מצוי בעבודתו, כלומר מה כבר הצליח לברר ומה לא.

עובד השם צריך לדעת תמיד היכן הוא אוחז בעבודתו. אסור לו להטעות את עצמו, לא ב'זכיתי' ולא ב'לא זכיתי'. שני הקווים צריכים להיות נהירים לו באופן יסודי.

לרבי אלעזר בן עזריה כאב מאוד ה'לא זכיתי', והוא הסביר לעצמו את הסיבה בכך ש"הרי אני כבן שבעים שנה", ולא בן שבעים ממש.

פירוש: השלמות של בירור שבע המידות היא כאשר כל מידה כלולה מעשר, שאז מספרן שבעים. מכיוון שאני (רבי אלעזר בן עזריה) רק "כבן שבעים" בלבד, ולא שבעים ממש, על-כן לא זכיתי לשלמות המידות.

(ספר השיחות תש"ג, עמ' 71)

"ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - להביא הלילות"

המילה 'להביא' מתייחסת גם לימים וגם ללילות, כאילו נאמר "ימי חייך להביא הימים, כל ימי חייך להביא הלילות".

'להביא' משמעו להכניס. "להביא הימים" - יש להכניס חיות ("חייך") בימים, שהימים יהיו ימים יהודיים. "להביא הלילות" - יש להכניס חיות בלילות, שהלילות יהיו לילות יהודיים.

ימי חייך העולם הזה - יש להכניס חיות בענייני העולם, ש'העולם הזה' יהיה יהודי.

(ספר השיחות תש"ג, עמ' 72)

"ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות"



הלכות ומנהגי חב"ד

הלכות ומנהגי חב"ד

פסוקים: "יאמר (ו) נא... כי לעולם חסדו", וגם ביחיד. דהיינו: הש"ץ מקריא: "הודו..." והציבור [אבל לא הש"ץ] עונים בקול: "הודו", ואומרים בנחת "יאמר נא ישראל..."; הש"ץ מקריא: "יאמר נא ישראל...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "יאמרו נא בית אהרן..."; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא בית אהרן...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "יאמרו נא יראי ה'..."; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא יראי ה'...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...". קדיש תתקבל. מזמור לדוד ה' רועי. חצי קדיש. ברכו. עלינו. קדיש יתום.

ליל הסדר

מצווה למהר להתחיל את הסדר, בשביל התינוקות שלא יישנו.
* מי ששכח להכין חרוסת, יחתוך את הפירות לחתיכות גדולות, ויערב עם היין בשינוי.
* מי ששכח להכין מי"מלה, יכין כעת כמות קטנה ביותר כדרוש לטיבול בלבד, וגם עם מעט מאוד מלח.
כשמגיעים הביתה, אומרים: 'שלום עליכם' ואשת חיל' - בלחש.
אין לובשים קיטל ל'סדר', וכן אין מקפידים לאיזו מארבע רוחות השמים יהיה מקום מושבו.

סידור הקערה

הרבי היה מסדר את הקערה מעומד. בשעת סידור הקערה, לפני הנחת כל דבר בקערה, היה הרבי אומר את הכתוב בסידור בעניין זה, ואחר סידור הקערה אומר את כל סימני הסדר יחד, כפי שהם כתובים בהגדה. וכשמגיע זמנו של כל 'סימן', חוזר ואומר 'סימן' זה לפרטיו. כל האמירות האלה היו בלחש.

יום שישי

י"ד בניסן

הדלקת הנר

בהדלקה מברכים 'להדליק נר של שבת ושל יום טוב' ו'שהחינו'.

מנחה

אומרים 'הודו' ו'פתח אליהו', כבכל ערב-שבת. אחרי מנחה, קודם השקיעה, קוראים 'סדר קרבן פסח'.

בני הבית מכינים הכול על השולחן וסביבו (חוץ מסידור הקערה), כולל הצעת המושבים להסבה¹, בשעה שמתפללים ערבית בבית הכנסת. טוב להרבות בכלים נאים בליל-פסח, דרך חירות.

שבת קודש חג-הפסח

ט"ו בניסן

קבלת שבת

'מזמור לדוד', פיוט 'לכה דודי' כולו. בחרוז 'בואי בשלום' אומרים "גם בשמחה ובצהלה" (ואין אומרים "ברינה"). כגוונא. ערבית של יום-טוב עם ההוספות של שבת. אחר שמונה-עשרה - ויכולו (ואין אומרים ברכת 'מעין שבע'). הלל שלם בברכה תחילה וסוף [אם טעה הש"ץ והתחיל לברך על ההלל לפני 'ויכולו', יגמור את ההלל ואחר-כך יאמרו 'ויכולו'].

כופלים 'הודו לה' אחר כל אחד מהשלושה

(1) רבותינו ישבו על כיסא בלי ידיעות, שאף הוא לא הוצע בכרים וכסתות, אלא בצד שמאל הוצב כיסא נוסף, שעליו הונחו שתי כריות להסיבה.

במשך כל זמן הסדר עמדה כוסו של הרבי כוס גדולה של כסף, לימין הקערה.

* צריך להניח קערה ממש תחת המצות, ונהגו להפסיק ביניהן במפה².

* בסידור רבנו הזקן איתא שמסדרים [קודם] הישראל, ועליו הלוי, ועליו הכהן.

* המינים מונחים על המצות המכוסות, ולא בתוך קעריות נפרדות. מייבשים את המרור במפיות, למניעת חשש 'שרויה'.

* כל המינים הנאכלים בליל הסדר נלקחים מעל הקערה עצמה, ולא כנוהגים להשאירם על הקערה ולאכול מהמונח על השולחן. רק ה'זרוע' נותר לבסוף על הקערה.

* הרבי דקדק שלא לשבור את קליפת הביצה, אף שקשה להעמידה על מקומה כמות שהיא.

* הרבי היה מודד ארבע כפות גדולות מלאות 'חריין' טחון, סוחט אותן היטב בידו, ומכין ממנו עיגול קרוב לגודל ביצה. אחר־כך עוטף זאת מכל צד בעלי חסה (שניים גדולים או שלושה קטנים), ובנוסף לכך הניח בפנים חתיכת 'חריין' שאינה מפוררת.

* ל'כרפס' שעל הקערה נוטלים חתיכה גדולה של בצל (ולפעמים לקח הרבי בצל שלם) עם קליפתו, ואוכלים רק מקצתו (הרבי נטל בסכין מחלקו הפנימי).

* מקפידים שתהא 'קערה' לכל בן־מצוות.

* אדמו"ר מהר"ש היה מחלק כרפס ומרור משלו לנשים, גם לקרובות משפחה שהיו סועדות עמם, אך לא כזית מצה.

* בנים ובנות קטנים חייבים במצוות הסדר לפי הבנתם (שזהו גדר 'הגיעו לחינוך') בכל אחת מהכוסות בנפרד, ולכן יש להכין עבור כל אחד מהם כוסות המכילים רביעית. אין רגילים לחנך קטנים לפני גיל מצוות בהסיבה.

* יש להכין כלי שבור, כדי לטפטף לתוכו. ודי בשבירה כלשהי (וי"א שניתן להשתמש בכלי חד־פעמי, או בסוג כלי שאינו בשימוש בפסח).

* אומרים 'מזמור לדוד', 'דא היא סעודתא' - בלחש, ובקול - 'אתקינו' דיום־טוב, וקידוש. מתחילים מ"יום השישי".

* מנהגנו בקידוש ובכל כוס של ברכה, למזוג עד שיישפך מעט החוצה (כבהדלה), וגם בליל הסדר יש לנהוג כך.

* הרבי כתב בהגדה "אין מדקדקין שימזוג אחר", ובפועל אף לא הניח לאחרים למזוג לו.

* נוהגים לקדש מעומד, הן בפסח הן בשבת ויום־טוב. וגם השומעים עומדים.

* נוטל הכוס בימינו, מוסרו לשמאלו, מעמידו, דרך הורדה מלמעלה למטה, על כף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול, ארבע אצבעותיו מוגבהות והאגודל מושכב על הצד. כשמניח הכוס בימינו אינה מוגבהת טפח, אחר־כך מגביה ידו עם הכוס מעט, אך לא ראו שהרבי הגביה את הכוס שלושה טפחים. בכל פעם שנוטל הכוס במשך הסדר, עושה כסדר הנזכר.

* כשמתחיל, ייתן עיניו בנרות (עדיף - הנרות שבירכו עליהם), ובשעת ברכת הגפן והקידוש - בכוס.

* אשה ובת שבירכו 'שהחיינו' בהדלקת הנרות, גם אם מקדשות בעצמן, לא יברכוה עתה.

* כל אחת ואחת מארבע הכוסות ששותים בפסח - שותים את כולה ובבת־אחת.

* אצל רבותינו לא ניגנו 'ניגונים' בשעת הסדר, לא בשעת האמירה (כמו 'והיא שעמדה') ולא בשעת הסעודה. ובכל זאת, כשהיו צריכים להמתין זמן מה [וכן לדידן 'כדי שלא יישנו התינוקות'] שרים משירי ההגדה, כגון 'ממצרים גאלתנו', 'על אחת כמה וכמה' וכדומה.

'ורחץ'

הרבי קרא לפני נטילה זו גם את האמור בסידור על 'כרפס' (כדי שלא להפסיק אחרי הנטילה). לפרטי מנהגנו בנטילה, ראה להלן בסימן 'רחצה'. כל³ בני הבית נוטלים את ידיהם, ובלי ברכה.

'כרפס'

(3) כשערך הרבי את הסדר בדירת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ נ"ע, לא נטל ידיו עלידי אחר ואף לא הביאו אליו את המים, אלא קם ממקומו ונטל ידיו במטבח הסמוך, וכן בנטילת 'רחצה'.

'קדש'

(2) הרבי השתמש במפת־יד, וקיפל אותה כדי שתפריד בין המצות. המפה היתה עשויה מבד פשוט, ללא ציורים או רקמה.

ב'מלעיל' (לשון עבר), ואילו "לשנה הבאה בני חורין" - מטעימים ב'מלרע' (לשון עתיד).

* אחרי 'הא לחמא' מסלקים הקערה עם המצות לצד אחר (הרבי רק הסיטה קמעה), כשהן מכוסות. * אין צריך לשטוף ולהדיח את הכוס לפני המזיגה, שהרי שטפוה והדיחוה קודם הקידוש.

'מה נשתנה'

אם אין לו בן, הבת שואלת, ואם אין ילדים בבית, אשתו שואלת, ואם אין לו אשה, הוא שואל את עצמו⁵.

שואלים בשפה המדוברת (בבית רבינו - אידיש⁶), וגם המדברים בלשון הקודש מפרטים ומפרשים את השאלות על-פי המפורט בביאורי הרבי להגדה. לאחר אמירת 'מה נשתנה' על-ידי השואל, חוזרים ואומרים זאת בלחש.

גם מי שאין לו אב, מקדים: 'אבא, אשאל אותך ארבע קושיות'.

לפני "והיא שעמדה" מכסים את המצות ורק אחר-כך מגביהים את הכוס. 'והיא שעמדה' - בשיבה.

הרבי לא היה מניח את הכוס מידי, עד שמקריא ההגדה סיים את הפסקה בקול רם.

שפיכת יין מהכוס

נוהגים לשפוך יין מהכוס: שלוש פעמים באמירת "דם, ואש, ותימרות-עשן"; עשר פעמים בכל אחת מן המכות; ושלוש פעמים נוספות באמירת הסימנים "דצ"ך, "עד"ש, באח"ב".

אין מטיפים יין על-ידי אצבע, אלא שופכים באמצעות הכוס עצמה.

בבית הרב נזהרים שלא לשפוך את היין לכלי התחתון כשהוא על השולחן, אלא כשהוא על הרצפה. וכן אין מעבירים מעל השולחן את הכלי

שיעורו: פחות מ-17 גרם. מטבילים ואחר-כך מברכים, כדי לתכוף הברכה לאכילה ככל האפשר. ומכוונים להוציא גם את המרור ואת הכורך. נוהגים לאוכלו שלא בהסיכה. לאחר מכן אין מחזירים את הנותר ממנו לקערה (ואף אם נשאר, מסירים אותו). הרבי הטבילו ג' פעמים במי מלח.

'יחץ'

חוצים את המצה כשהיא בתוך המפה, מכוסה. שוברים אותה לשני חלקים: האחד גדול והשני קטן ממנו. את החלק הגדול מניחים לאפיקומן, ואת הקטן מניחים במקומו, בין שתי המצות.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ומהוריי"צ נ"ע היו שוברים את האפיקומן לחמש חתיכות. פעם נזדמן שנשבר לשש חתיכות, והניח האדמו"ר אחת הצידה.

מצפינים את האפיקומן בין שני כרים, ולא תחתיהם. "אין נוהגים בחטיפת [גניבת] האפיקומן בבית הרב".

'מגיד'

"בבית הרב אין מגביהים הקערה, ורק מגלים מקצת המצות".

הרבי היה נוהג לגלות מקצתן של כל ג' המצות, גם הפרוסה, ויש אומרים שהיה מסבבה, שיהיה הצד השלם מגולה כלפי חוץ.

"איתא בכתבי האריז"ל שצריך לומר את ההגדה בקול רם ובשמחה. ויש לומר שלכן היה כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג לומר את ההגדה בקול רם, ובזמנים שלא יכול היה לומר בעצמו בקול רם, זאת אומרת שנראה לאחר בחושיו הגשמיים שאינו אומר בקול רם, היה באותם זמנים דורש מאחרים שיאמרו הם בקול רם". "הניגון של אמירת ההגדה מקובל [=במסורת], וכך היו מנגנים גם אצל אדמו"ר הזקן". אדמו"ר מהר"ש היה חפץ שכל אחד מהמסובים יאמר את ההגדה בקול.

הניקוד: "הא לחמא עניא" (אף-על-פי שהכוונה היא כאילו אומרים בקמץ, היינו 'זה', ולא 'הנה').

אומרים זאת פעם אחת, ובישיבה⁴.

"לשנה הבאה בארעא דישראל" - מטעימים

5) אצל אדה"ז ואדמו"ר ה'צמח צדק' היו כל הילדים (אצל הצ"צ - גם הנכדים) שואלים, החל מהקטן שבבנים (ואחרי הבנים - הנכדים, ואצל אדמו"ר מהוריי"צ, אחרי הנכד - ציונה לילד אורח קטן יותר לשאול). מאידך, אדמו"ר מוהר"ש חילק את בניו בין שני הסדרים. כשערך הרבי את הסדר בבית אדמו"ר מהוריי"צ, לא היה מיישהו ששאל, וכולם היו אומרים מה נשתנה. הרבי היה מתחיל לומר, בשקט, ואחריו היו מתחילים כולם.

6) התרגום המלא לאידיש - בס' שבח המועדים, מהדורת תשנ"ג עמ' 207, ובהגדת 'היכל מנחם' עמ' מט.

4) בכלל, לא היסב הרבי או עמד בשעת אמירת ההגדה, חוץ מעמידתו בקידוש.

עם היין השפוף.

מילוי הכוס מחדש: הרבי ממלאה עד שנשפכת על גדותיה (כמו לקידוש), וממלאה שוב ושוב - ג' פעמים.

'דיינו'

אין מפסיקים באמירת הארבעה עשר 'דיינו'. כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ לא היה אומר ביאורים באמצע ה'דיינו', אלא לפני תחילתם או לאחר סיומם.

"רבן גמליאל..."

* במילים "מצה ומרור" הביט הרבי באלו שבקערה.

* באמירת 'פסח שהיו' לא הביט אדמו"ר מהוהריי"צ על הזרוע.

* 'מצה זו' - מנהג בית הרב לאחוז המצות, השנייה והשלישית עלידי המפה שעליהן, עד "על שום" השני.

* 'מרור זה' - מנהג בית הרב להניח (שתי) הידיים על המרור והכורך - עד "על שום" השני.

* לפני 'לפיכך' מכסים את המצות ואחר-כך מגביהים את הכוס. אוהזים את הכוס עד "ונאמר לפניו הללויה", ומעמידים אותה על השולחן, לאמירת שני פרקי ה'הלל' הראשונים, וחוזרים ומגביהים אותה לברכת "אשר גאלנו".

* אין מברכים על ה'הלל' שבסדר. וקוראים אותו מיושב, דרך חירות.

* לפני 'רחצה' אמר הרבי בפיו בלחש את כל הדינים שבסידור, מ'רחצה' עד 'כורך'.

* נטילת ידיים. מנהגנו: בודקים תחילה ומוודאים את נקיות הידיים. לוקחים את הכלי ביד ימין ומושיטים אותו ליד שמאל. נזהרים מרטיבות בידיים. מנהגנו לאחוז את הכלי במגבת⁷, ומנהג זה פשט בימינו גם בין נשי ובנות חב"ד. "נטילת ידיים לסעודה ג' פעמים רצופות... ומניח משפכה הג' מעט מים בכף יד השמאלית, ובזה משפשף שתי ידי". בסיום הברכה ולפני הניגוב משפשפים יפה את הידיים זו בזו. אחרי תחילת השפשוף מתחילים את הברכה, וממשיכים בעת השפשוף, ואחר-כך מנגבים אותן היטב.

'מוציא' 'מצה'

* כל בני הבית חייבים במצוות אלו. ידי חובת 'לחם משנה' יוצאים עלידי ראש המשפחה, אך כל אחד ואחד מברך לעצמו.

* "ויקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו ויברך 'המוציא'".

"ולא יבצע מהן, אלא יניח המצה השלישית להישמט מידו. ויברך על הפרוסה עם העליונה טרם ישברם, ברכה זו. ויכוון לפטור גם-כן אכילת הכריכה שממצה השלישית, וגם אכילת האפיקומן יפטור בברכה זו - 'על אכילת מצה'".

* הרבי היה מברך את כל הברכות הללו מיושב. נוטל בשתי ידיו את שלוש המצות, כשאצבעותיו מפרידות בין מצה למצה, ומברך המוציא. אחר-כך מניח למצה התחתונה להישמט מידו, ומברך על אכילת מצה ושובר מהן - בהיותן מכוסות - לפרוסות קטנות כדי צורכו. מסדרן זו על גבי זו ואוכלן יחד בשתי ידיו. אינו מכניסן לפיו בבת-אחת. ניכר שאינו בולע ה'זיתים' בשלמותם.

שיעור כזית

המקובל הוא, ששיעור 'כזית' במצה הוא 29 גרם, כולל 2 גרם להנותר בין השיניים - כשליש מצת-יד. יש מקום לומר⁸, שהואיל ושיעור ה'כזית' הוא מידת נפח, הרי 29 סמ"ק במצת-יד (ללא דחיסה, לפי מדידה מדויקת) אינם יותר מ-9 גרם (כעשירית מצת-יד). במקום הצורך יש לסמוך על זה, ובוודאי ב'זיתים' שמדרבנן שאחרי הכזית הראשון.

* חלוקת המצה לבני הבית מיד אחר הברכה אינה מהווה 'הפסק'. ועדיף להכין בשקיות ולחלק קודם הנטילה שני 'כזיתים' לכל אחד ואחת מבני הבית, ולאחר ברכות בעל-הבית ייקחו מעצמם קצת מהמצה העליונה, בתור השתתפות ב'לחם משנה', ויברכו ויאכלו כל אחד לעצמו.

* מסיימים אכילת כל 'כזית' (גם במרור ובכורך) לכתחילה עד 4 דקות, כפי משך השיעור הקצר של 'כדי אכילת פרס'.

'מרור' ושיעורו

* מרככים מקצת מהחרוסת שעל הקערה ביין שבתוך הכלי שתחת לכוס. טובלים מקצת המרור

(8) ראה מש"כ בקובץ גדיל-תורה נ.י. חוברת סה ס' סד. ובכ"מ.

(7) הרבי נהג כך גם לשפיה הראשונה.

אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמו. יש לאכול את כולו במקום אחד. אוכלים בהסיבה, ויש לסיימו קודם חצות (12:44 במרכז הארץ).

ברך'

* למים אמצעיים ואחרונים - בכל שבעת ימי הפסח - אין להעביר האצבעות על השפתיים.

הרבי מזג כוס של אליהו תמיד קודם ברכת המזון, ואחריו מזג לו כוס שלישי.

הרבי השתמש בכוס זכוכית לכוסו של אליהו, ובדקה תחילה בשפתה אם היא חלקה בלא פגם.

מקריא ההגדה הוא המזמן. כל אחד מהמסובים אוחו בידו את הכוס עד אחרי 'בונה ירושלים'.

שפוך חמתך: אחר שתיית כוס שלישי מוזגים כוס רביעי, והולכים (השנה, כמובן, בלי נרות) לפתוח את כל הדלתות שבין מקום עריכת הסדר לבין רשות הרבים. אומרים "שפוך חמתך" בישיבה ואין צריך לעמוד. כל המסובים אומרים זאת במקומם, ורק השלוחים אומרים אותו אצל הדלת.

שעת פתיחת הדלת היא עת רצון רבתי, ויש לבקש בה (במחשבה) בעיקר על עניינים רוחניים.

הלל', נרצה'

כשהשלוחים חוזרים, מתחילים "לא לנו".

גם אורחים שאינם מסובים לסדר, עונים 'הודו' כסדר הנהוג בבית הכנסת בעת אמירת הלל.

"הודו. . כי לעולם חסדו": מכוונים באותיות שם הוי"ה כנדפס בסידור.

לשנה הבאה

שלא כב'הא לחמא עניא' (ראה שם), כאן אין מדקדקים בהטעמה מלעיל-מלרע. כי העיקר שיתחיל העניין מיד, וממילא יהיה 'לשנה הבאה בירושלים'.

* מנהג בית הרב: אחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים", האדמו"ר מחזיר ושופך היין מכוסו של אליהו לבקבוק, וכל המסובים מנגנים בשעה זו הניגון "אלי אתה ואודך" - מעשרת הניגונים של רבנו הזקן.

* בבית הרב אין נוהגים לומר פזמונים (המובאים בשאר סידורים והגדות של-פסח).

* אין אומרים "חסל סידור פסח".

בחרוסת. מנערים את החרוסת, שלא יתבטל טעם המרירות. ואז מברכים "על אכילת מרור", ומכוונים לפטור בזה גם את המרור שב'כורך', ואוכלים שלא בהסיבה. לועסים היטב כדי להרגיש את טעם המרירות.

* החסה וה'חריין' מצטרפים יחד ל'כזית' מרור.

* הרבי נהג לאכול גם חלק מראש התמכא, לא טחון. אכל שיעור גדול במיוחד. אך הזהיר בשם אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, שאין יוצאים ידי חובה במרור שאין יכולים לסובלו מרוב חריפותו.

* לפי ס' 'שיעורי תורה' - שיעור כזית מרור 19 גרם. אולם אם אוכלים קלח (שהוא כבד יותר), דרוש להוסיף עוד 2 גרם, וכן עבור מה שנשאר דבוק בין השיניים. הרבי לקח כשיעור ביצה של ימינו. את קלחי החסה לא אכל.

כורך'

לוקחים כזית מהמצה התחתונה וכזית מרור משני הסוגים. מניחים מעט חרוסת יבשה על המרור, ומנערים אותה מיד אחר-כך (הרבי מרח חרוסת - אולי כשנפלה החרוסת שטבל בה מהתמכא - על התמכא ולא על העלים. בסוף ה'כורך' היה טובל את חתיכת התמכא השלמה בחרוסת, ואוכלה עטופה בעלי החסה - ולא ניער). כורכים אותם יחד, אומרים "כן עשה הלל..." ואוכלים ביחד ובהסיבה.

שולחן-עורך'

* אוכלים שלא בהסיבה.

* מתחילים באכילת הביצה שעל הקערה. הרבי לא בדק ולא פתח כלל את הביצה לפני אכילתה. טבל אותה תחילה ג' פעמים במי-מלח. במשך הסעודה טובל את המצה ג' פעמים במלח ואוכלה. * אין נוהגים לומר 'לחיים', שלא יראה כמוסיף על הכוסות.

* הרבי שתה מכוסו במשך הסעודה, ולפני מזיגת כוס שלישי מסרה לשוטפה.

'צפון'

לפני אכילת האפיקומן יש לשותות באופן שלא יבוא לידי צימאון אחר כך.

בסוף הסעודה מוציאים את האפיקומן, מחלקים לכל אחד ואחת כזית. טוב לאכול שני 'כזיתים',

בְּקִידוֹשׁ: 'מִזְמוֹר לְדוֹד', 'אֶתְקִינוּ', 'וְשִׁמְרוּ', 'אִם תִּשֵּׁב', 'דָּא הֵיא סְעוּדָתָא', 'זְכוּר', 'עֲלִיכֵן' - בִּלְחָשׁ. וְאַחֲרֵיכֶן אֹמְרִים בְּקוֹל: 'אֵלֶּה מוֹעֲדֵי', וְבוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן.

אֲכִילַת מִצָּה: "צְרִיכָה לֵהוּיֹת [עֲלִיפֵי חֲסִידוֹת] אֲכִילַת מִצָּה גַם בְּהִשְׁשֵׁה יָמִים, וְיֵשׁ בְּזֶה קֶצֶת מִצְּוֹה".

שְׂמַחַת יוֹסֵטוֹב: חֵיִיבִים בֶּה מִדְּאוֹרֵיִתָא, וְחֵיִיבִים לִשְׁתוֹת רִבְעִית יֵין כָּל יוֹם בְּיוֹם־טוֹב וְחוֹל הַמוֹעֵד (אִם כִּי יוֹצֵאִים יִדְיָחוּבָה זֶה גַם בֵּין הַקִּידוֹשׁ); וְעַם־כָּלִזָּה, כְּדַבְּרֵי הַרְמַבְּס, "לֹא יִמָּשֵׁךְ בֵּינָן".

יום ראשון

ט"ז בניסן, א' דחול-המועד

מוצאי שבת קודש:

עֲרִבִית: בְּתַפִּילָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל חוֹלֵי־הַמוֹעֵד יֵשׁ לְזַכּוֹר לומר ארבעה דברים אלו: (א) מוֹרִיד הַטֶּל; (ב) אַתָּה חוֹנֵנֵתָנוּ; (ג) וְתֵן בְּרַכָּה; (ד) יַעֲלֶה וִיבֹא.

שָׁכַח אֶחָד מֵהֶם, וְנִזְכַּר אַחֵר שְׁסִיִּים תַּפִּילָּתוֹ:

א. אָמַר "מְשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם" - יַחֲזוֹר לִרְאֵשׁ הַתַּפִּילָּה.

ב. שָׁכַח לומר "אַתָּה חוֹנֵנֵתָנוּ" - לֹא יַחֲזוֹר (אַלֹּא אִם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מִלְּאָכָה לִפְנֵי הַבְּדֵלָה יֹאמַר אַחֲרָי שְׂמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה: "בְּרוּךְ הַמְּבַדִּיל בֵּין קוֹדֵשׁ לַחֹל").

ג. אָמַר 'וְתֵן טַל וּמָטָר' - יַחֲזוֹר לִרְאֵשׁ הַתַּפִּילָּה.

ד. שָׁכַח 'יַעֲלֶה וִיבֹא' - יַחֲזוֹר לִרְאֵשׁ הַתַּפִּילָּה.

קִדִּישׁ תַּתְּקַבֵּל. אֵין אֹמְרִים 'יְהִי נּוֹעַם', וְאַתָּה קִדּוֹשׁ. לְבַשְׂמִים בְּהַבְּדֵלָה אֵין מִשְׁתַּמְשִׁים בְּצִיפּוֹרָן. וְיֵתֵן לָךְ אֹמְרִים בִּלְחָשׁ.

ספירת העומר*

מְבָרְכִים וּסּוֹפְרִים בְּעֵמִידָה, אַחֲרֵי צֵאת הַכּוֹכָבִים. וּלְכַתְּחִילָה צָרִיךְ לַדְעַת אֶת הַסְפִּירָה שֶׁל הַלֵּילָה

(9) לְשִׁלּוּחִים הַנִּמְצָאִים בַּחוּל, וּבִפְרֵט בְּרוּסִיָּה וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁהֵיוּדִים (עֲמָא דְּבַר) אֵינִם מְבַנִּים כָּלִל בִּלְשׁוֹן־הַקּוֹדֵשׁ: כִּיּוֹן שֶׁהַסּוֹפֵר וְאִינוּ מְבִין מַה שֶּׁאָמַר "אֵין זֶה סְפִירָה כָּלִל" (שׁו"ע אֲדָה"ז ס" תפ"ט ס"א), חָשׁוּב בְּיוֹתֵר - לְהַכְרִיז (בְּבֵית־הַכִּנְסֶת וּכְדוּמָה) לִפְנֵי הַסְפִּירָה בְּכָל יוֹם, שֶׁכַּעַת אֲנוּ עוֹמְדִים לְסַפֵּר אֶת הַיָּמִים שֶׁאֲנוּ עוֹמְדִים בֵּהֶם בֵּין פֶּסַח לְשִׁבְעוֹת (כַּהֲנָה לְמִתֵּן תּוֹרָה וְכו'), וְאַחֲרֵי הַסְפִּירָה בְּתוֹךְ הַסִּידוֹר בִּלְהֻלָּק, לומר בִּיחָד עִם כָּל הַצִּיּוֹר אֶת הַסְפִּירָה בְּשֵׁפֶת הַמָּקוֹם (רוֹסִית, אֲנָגֵלִית וּכְדוּמָה) (הַעֲרַת הַרֵב לוי יִצְחָק ש"י הַלְפְּרִין).

* מִשְׁנַת תַּש"א עַד תַּש"ל וְעַד כָּלִל הַרְבִּי הִיָּה נוֹהֵג לְהַתּוֹעֵד לְאַחֵר הַסֵּדֵר (כְּמוֹבֵן - בְּלִי 'לַחִיִּים') בְּבֵית־הַכִּנְסֶת.

סדר כללי - לעולים ולציבור הרחב

* מִמַּכְתָּב הַרְבִּי: "נִהְיִיתִי מִמָּה שֶׁכָּתַב אֹדוֹת עֲרִיכַת הַסֵּדֵרִים בְּבֵית־הַכִּנְסֶת, וְשֶׁלֵּכֶל קֶעֶרָה הִיתָה מִצָּה שְׂמוּרָה".

קריאת שמע שעל המיטה

נוֹהֲגִים לִקְרוֹת לִפְנֵי הַשִּׁנָּה רַק אֶת פֶּרֶשֶׁת 'שְׁמַע' וּבִרְכַּת 'הַמִּפִּיל'.

תפילת שחרית

הַלֵּל שֶׁלֵם, קִדִּישׁ תַּתְּקַבֵּל. שִׁיר שֶׁל יוֹם, קִדִּישׁ יְתוֹם. הוֹצֵאת שְׁנֵי סְפָרֵי־תוֹרָה. אֵין אֹמְרִים שְׁלוֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִידוֹת, אֶלֹּא כְּכֹל שֶׁבֶת - בְּרִיךְ שְׁמִיָּה וְכו'. בְּסִפְר־הַתּוֹרָה הָרִאשׁוֹן קוֹרְאִים לְשִׁבְעָה עוֹלָם בְּפֶרֶשֶׁת בֹּא, "מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ". מְנִיחִים אֶת הַסֵּפֶר הַשְּׁנִי עַל הַבִּימָה וְאֹמְרִים חֲצִי קִדִּישׁ. הַגְּבָהָה וְגִלְיָהָ. בְּסִפְר־הַתּוֹרָה הַשְּׁנִי קוֹרְאִים לְמַפְטִיר בְּפֶרֶשֶׁת פִּינָחַס ("וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן"). הַגְּבָהָה וְגִלְיָהָ. הַפְּטָרָה. יְקוֹם פּוֹרְקֵן הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי. מִי שֶׁבִירֵךְ. אֲשֶׁרִי. יְהַלְלוּ. חֲצִי קִדִּישׁ.

תפילת טל

טל: קוֹדֵם מוֹסַף מְכַרִּיז הַשֶּׁמֶשׁ "מוֹרִיד הַטֶּל", וּבְתַפִּילָּה זֶה מְפַסְּקִים לומר "מְשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם". (אָמַר 'מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם', אִם נִזְכַּר טֶרֶם שְׁסִיִּים בְּרַכַּת 'מַחִיָּה הַמֵּתִים' - חוֹזֵר ל"אַתָּה גִּיבּוֹר" [וְלֹא מִהֵנִי לומר מִיד 'מוֹרִיד הַטֶּל']). נִזְכַּר אַחֵר שֶׁאָמַר "בְּרוּךְ אַתָּה ה'", יְסִיִּים 'לְמַדְנִי חוֹקִיךְ' וִיתַחִיל "אַתָּה גִּיבּוֹר". נִזְכַּר אַחֲרֵיכֶן - חוֹזֵר לִרְאֵשׁ הַתַּפִּילָּה. נִזְכַּר כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה, מִתְּפַלֵּל שְׁתֵּיִם כְּדֵין תְּשִׁלוּמִין. אָמַר "מְשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטֶּל" אֵינוּ חוֹזֵר, וְהַמְסוּפֶק - עַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם, חוֹזֵר. שְׁמַע הַכְּרֹזַת 'מוֹרִיד הַטֶּל' קוֹדֵם שֶׁהַתְּפַלֵּל שַׁחֲרִית - אִם אֵינוּ מִתְּפַלֵּל בְּמִנְיִין אַחֵר - יֹאמַר גַּם בְּשַׁחֲרִית 'מוֹרִיד הַטֶּל').

בַּחֲזֶרֶת הַש"ץ - תַּפִּילַת טַל.

קידוש וסעודת שבת ויו"ט

לְאַחֵר אֲמִירַת תְּהִלִּים, לִפְנֵי הַקִּידוֹשׁ, אֹמְרִים כְּכֹל שֶׁבֶת וְלִקְחַת סוּלַת', וְשֵׁשׁ זְכִירוֹת.

בשעת הברכה. אחרי הספירה (והנוסח שלאחריה): עלינו, קדיש יתום. למנהגנו גם הנשים סופרות, ובברכה.

השומע ספירת העומר מאחרים קודם שספר בעצמו, טוב שיכוון במפורש שאינו רוצה לצאת עתה ידי חובה כלל. מי שלא ספר בלילה, יספור ביום בלי ברכה, ובשאר הלילות יברך. ואם דילג פעם אחת, שלא ספר גם ביום - יספור בשאר הלילות בלי ברכה, ויכול לצאת ידי חובתו בשמיעה מאחרים. ובספק אם דילג יום - סופר בברכה.

המתפללים ערבית בעוד היום גדול וקוראים אחר־כך קריאת שמע בזמנה, יספרו גם את ספירת העומר בזמנה. המתפללים ערבית וספירה בעוד היום גדול, יש לסדר שיספרו עוד פעם למחרת בעת תפילת שחרית, כמובן בלא ברכה. רצוי להכריז את הספירה בכל בוקר מימי ספירת העומר אחרי סיום תפילת שחרית בבית הכנסת, כדי להזכיר ולהוציא ידי חובתו את מי ששכח לספור. כ"ק אדמו"ר מהור"צ היה נוהג לציין ולשרטט סימן בסידורו לאחר הספירה של כל לילה.

"לכאורה, אף שמברכים בכל לילה כי כל לילה היא מצווה בפני עצמה, ויש אומרים שגם אינן תלויות זו בזו - המצווה דכל לילה היא לא רק לספור ולדעת שהוא יום אחד וכו' לעומר, אלא גם לדעת (לכוון - כחלק מקיום המצווה, על־דרך הידיעה שזהו יום אחד וכו' לעומר) שזהו חלק מ(ספירת) שבעה שבועות".

ספק ספירת העומר

המסופק באיזה יום לספירה עומד, וסופר מספק שתי ספירות, יכול לברך על ספירתו.

קטן שהגיע למצוות באמצע ימי הספירה, ממשיך ספירתו בברכה (אף שקודם היה 'תרי דרבנן' ועתה 'חד דרבנן', ואף לדעת הרמב"ם שספירת העומר בזמן הזה מן התורה). ואף גדולים, כשיבוא משיח צדקנו באמצע ימי הספירה (שיש אומרים שהספירה אז תהיה דאורייתא, אף שלא הקרבנו את העומר, כספירה לקראת הקרבת שתי הלחם בחג השבועות), ימשיכו ויספרו מן התורה, כיוון שהספירה הקודמת גם היא מציאות של תורה ומצוותיה - אחשביה'.

רצוי שלא לחצות את קו התאריך בימי ספירת

העומר (וכן הורה הרבי לשלוחיו לאוסטרליה וכו'), מאחר ולפי דעת הרבי, אדם ש'הרוויח' או 'הפסיד' יום על־ידי מעבר מערבה או מזרחה מקו התאריך, ממשיך וסופר לפי הימים שלו ולא לפי ספירת כלל־ישראל או אנשי המקום, ואף חג השבועות שלו נקבע ביום החמישים לספירתו הוא (אלא שלא יאמר אז 'זמן מתן תורתנו').

לימוד מסכת סוטה

נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה - נוסף על השיעורים הקבועים - דף ליום.

בדבר חלוקת מ"ח דפי מסכת סוטה למ"ט ימי הספירה, הורה הרבי: "התחלת המסכת, דף ב', לומדים ביום ראשון של חול־המועד [בחו"ל], יום ב' דספירת העומר (ולא ביום שני של יום־טוב שהוא יום ראשון דספירת העומר), וביום שני של חול המועד לומדים דף ג', וכן הלאה, עד לערב שבועות שבו לומדים דף מ"ט, סיום המסכת". והסביר זאת, שביום הראשון לומדים את 'דף השער' שכולל את שם המסכת, ומחליטים ללמוד ממחר ואילך דף ליום.

חול־המועד

בעניין שמחה בין - ראה לעיל יום א' דחג הפסח.

לימוד תורה

"בקשר לקביעות של ימי חול־המועד פסח דשנה זו - שבאים בהמשך אחד שאין יום השבת מפסיק ביניהם... ישנה הוראה מיוחדת בעבודת ה' של כל אחד ואחד בימים אלה: ...נשאר על כל אחד ואחד הציוי המלא של 'חייב לעסוק בתורה יומם ולילה ממש' (כמובן, מלבד הזמנים המיועדים לתפילה ולקיום מצוות 'ושמחת בחגך' שהיא מצות־עשה מן התורה גם בחול המועד, וכיוצא בזה).

"...ובהמשך למדובר על דבר 'כיבוש' כל העולם כולו על־ידי הוספה וגייעה בלימוד התורה וביתר שאת וביתר עוז - מהראוי ונכון וטוב אשר בימי חול־המועד פסח יוסיף כל אחד ואחד בעסק התורה, הן בלימודו הוא והן בנוגע לזולת: להשתדל עם כל מי שיכול לפעול עליו, שגם הוא יוסיף אומץ בלימודו בימים אלו ובהתאם להנ"ל. ופשיטא שענין ה"ל שייך במיוחד לתלמיד הישיבות, דגם בשאר הימים הרי 'תורתם קבע'

גם במובן כמות הזמן - עליהם מוטל חיוב מיוחד לנצל את כל ימי חול־המועד פסח הבא עלינו לטובה להוסיף בלימוד התורה ביתר שאת וביתר עז¹⁰.

חינוך

בהוראת כ"ק רבותינו, אדמו"ר מוהרי"צ ונשיא דורנו¹¹, על המורים/ות לשמור קשר עם התלמידים/ות בימי חול־המועד.

מותר (ומצווה) לפתוח בית־ספר, ואם יש צורך - גם לכתוב, כדי להעסיק את התלמידים שלא יסתובבו ויבלו את זמנם בחוצות בימי חול־המועד.

שחרית: אין מניחים תפילין. אין אומרים 'מזמור לתודה' (בכל ימי הפסח). יעלה ויבוא. חצי הלל, קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי תורה, בראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת אמור 'שור או כשב' (ויקרא כב, כו - כג, מד. מיקום ההפסקות - כפי קריאת כהן, לוי, ישראל שבסידורנו ליום־טוב, והישראל קורא עד גמירא), הגבהה וגלילה, ובשני יעלה רביעי בפרשת פינחס - 'והקרבתם'. חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון גואל. יהללו. חצי קדיש. תפילת מוסף.

טוב לעשות בסעודה איזה דבר (דהיינו הוספה: באכילה, בניגון, ב'לחיים' או בכולם) זכר לסעודת אסתר שהייתה ביום זה, שבו נתלה המן.

חצי שעה לפני בִּין־השמשות מותר לטעום דבר־מה, אך אין להתחיל אפילו סעודה קטנה. עבר והתחיל בסעודה - אינו צריך להפסיק סעודתו, אבל אם התחיל בסעודה אחרי שהגיע זמן הספירה צריך להפסיק בצאת הכוכבים ולספור באמצע סעודתו.

יום שני

י"ז בניסן, ב' דחול־המועד

בספר התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בוא "וידבר גו' קדש לי...", ובספר השני לרביעי כדאמול.

יום שלישי

ח"י בניסן, ג' דחול־המועד

בספר־התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת משפטים "אם כסף...", ובספר השני לרביעי כדאמול.

יום הולדת הגאון המקובל ר' לוי יצחק שניאורסון, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ויום הכנסתו של כ"ק אדמו"ר בבריתו של אאע"ה.

יום רביעי

י"ט בניסן, ד' דחול־המועד

בספר־התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת תשא "ויאמר גו' פסל לך...", ובספר השני לרביעי כדאמול.

יום חמישי

כ' בניסן, ה' דחול־המועד

בספר־התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בהעלותך "וידבר גו' במדבר סיני...", ובספר השני לרביעי כדאמול.

השנה היא זמן ביעור מעשרות.

* לפני שיוצאים מבית־הכנסת [ובכל מקום אפשרי], יש להודיע ולפרסם שחייבים לעשות היום 'עירוב תבשילין'¹², וכיצד עושים זאת.

עירוב תבשילין¹³

נוטל פת שלמה¹⁴ בשיעור 'כביצה'¹⁵, עם תבשיל חשוב כגון בשר או דג בשיעור 'כזית'¹⁶, ויתן ביד אחר (לכתחילה - מזכים על־ידי אדם זר בן־מצוות, ולא על־ידי בנו או בתו, אפילו גדולים, אם הם אוכלים משלו¹⁷) לזכות על־ידו לכל הקהל, ואומר: "אני מזכה לכל מי שרוצה לזכות ולסמוך על עירוב זה".

הזוכה מגביה את העירוב טפח מן המקום שהיה מונח עליו, אפילו אם הניחו על ידו המוגבהת

(12) ערוך־השולחן סי' תקכ"ז סי"ד.

(13) סידור אדה"ז ולוח כולל־חב"ד.

(14) ראה שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז סכ"ה.

(15) בנפח 54 סמ"ק, משקלו לערך 22 גרם.

(16) בנפח (ומשקל) 27 סמ"ק.

(17) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז סי"ז וסי' שסו סי"ב־יג.

(10) לקוטי שיחות ח"ז עמ' 266.

(11) אג"ק יב, עמ' שפ"שפב.

פסח שחל בשבת¹⁹. פעם אחת, כשלא הכינו זאת, לא היה הרבי מרוצה מכך כלל.

הדלקת נרות

מברכות 'להדליק נר של יום־טוב', בלי 'שהחינו'.

19) וממה שהרבי אומר שגם בקביעות כשנה זו יעשו סעודות משיח באה"ק בשש"פ "ולהמשיך ולהוסיף באופן של כפליים לתושיה גם ביום השבת עצמו" (התוועדיות תשמ"ח ח"ג עמ' 76, נעתק גם בלוח לשבוע הבעל"ט ע"י ציון 32) מוכח שלמרות שכבר יצא חג־הפסח, עדיין ישנם כל העניינים הרוחניים או. וא"כ ברור שגם האמור בשיחת ימים אחרונים דחה"פ (לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 30) שיש סייעתא דשמיא שלא ייכשלו בחמץ, קיים גם כאן. ודלא כמי שהורה שצריך להכשיר לחה"פ הבעל"ט את הכלים שאכלו בהם שרויה בשבת זו (הערת הרב י"י שי' הנדל, רב קהילת חב"ד מגדל העמק).

באוויר, וחוזר ונוטל את העירוב מיד הזוכה, ומברך: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על מצנת עירוב". ואומר: "בדין..."¹⁸. מי שאינו מבין ארמית, צריך לומר בלשון שהוא מבין. תוכן העניין: "בעירוב הזה יהיה מותר לנו לאפות, ולבשל, ולהטמין חמין, ולהדליק נר, ולתקן, ולעשות כל צרכינו מיום־טוב לשבת, לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת".

שכח לעשות עירוב תבשילין, רשאי להניחו גם בין־המשות. ואם הגיע צאת־הכוכבים, יעשה שאלת חכם.

אצל הרבי היה הסדר שהכינו 'קניידלך' בשביעי־של־פסח שחל בערב־שבת באחרון־של־

18) כנדפס בסידור תהלת ה' (הישן) עמ' 249.



גזמנו!

גזמנו כ-50% בביטוח הבריאות הקבוצתי של אנ"ש! למה לשלם יותר?



גזמנו כ-50% בביטוח הבריאות הקבוצתי של אנ"ש! למה לשלם יותר?

להצטרפות ויעוץ חינם: 077-444-7777

גפן בס"ד

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחינו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,

בני הרה"ח ר' **שלום ישעי** ע"ה **דייטש**